

پیشگفتار

کتاب حاضر خلاصه‌ای است از کتاب دستور تاریخی زبان فارسی از نگارنده، که در سال ۱۳۷۵ توسط سازمان سمت منتشر شده است.

در این کتاب زبان فارسی در هر یک از دوره‌های سه‌گانه فارسی باستان، فارسی میانه و فارسی دری توصیف گردیده و رابطه هر دوره با دوره پیش از آن در سه بخش شرح داده شده است.

چون از فارسی باستان، که فارسی دری بازمانده آن است، آثار اندکی به جای مانده، قواعد زبان اوستایی هم ذکر شده است.

چون در فارسی دری واژه‌هایی از پهلوی اشکانی وارد گردیده، قواعد زبان پهلوی اشکانی هم آورده شده است.

در این کتاب، قصد از «ایرانی باستان»، زبانی است که اوستایی و فارسی باستان از آن منشعب شده‌اند. از ایرانی باستان اثری به جای نمانده است. آن را به کمک اوستایی و فارسی باستان و زبان سنسکریت بازسازی کرده‌اند. قواعدی که زیر عنوان «ایرانی باستان» ذکر می‌شوند، آنهایی هستند که میان اوستایی و فارسی باستان مشترک‌اند.

قصد از «ایرانی میانه غربی» در این کتاب، پهلوی اشکانی و فارسی میانه است. قواعدی که زیر عنوان «ایرانی میانه غربی» ذکر می‌شوند، میان پهلوی اشکانی و فارسی میانه مشترک‌اند.

درباره اوستایی و فارسی باستان و پهلوی اشکانی و فارسی میانه، زمان رواج آنها و آثار بازمانده از هر یک می‌توانید به کتاب تاریخ زبان فارسی از نگارنده که در سال ۱۳۷۳ به وسیله سازمان سمت منتشر شده است رجوع کنید.

شرح نشانه‌های الفبایی

نشانه	شرح	نشانه	شرح
a	فتحه	θ	ث
i	کسره عربی	t̄	ت در پایان کلمه می‌آید
u	ضمه عربی	p	پ
ā	الف عربی در «ماهر»	b	ب
â	الف فارسی امروز ایران در «ماهر»	w	در واژه‌های اوستایی v انگلیسی و در واژه‌های غیر اوستایی w انگلیسی است
ī	ی در واژه «گیره»	f	ف
ū	و در واژه «دور»	ŋ	نگ در «چنگ»
e	کسره فارسی امروز ایران	ŋ'	نگ در «چنگ»
ē	یای مجهول، کسره کشیده	n	ن
ə	کسره کوتاه، مثل کسره «سه»، «چه»	m	م
ē	کشیده‌تر از ə، مثل کسره «دل»، «گل»	y	ی در «یک»
o	ضمه فارسی امروز ایران	v	در واژه‌های اوستایی w انگلیسی است
ō	واو مجهول، ضمه کشیده	r	ر
ā	aw انگلیسی	r̄	رای مصوته
a	an فرانسوی	l	ل
k	ک	s	س
g	گ	z	ز
γ	غ	š	ش
x	خ	ž	ژ
č	چ	h	ه
ç	س	h'	خ
j	ج	x ^v	ادای x ^v چون «خ» آغاز می‌شود و چون «و» پایان می‌پذیرد
t	ت		
d	د		
ð	ذ		